Monitoring digitalnih prava u Srbiji

januar-april 2017.

SHARE Fondacija i u 2017. godini nastavlja da prati stanje digitalnih prava i sloboda u Srbiji. Nakon godišnjeg izveštaja za proteklu 2016. godinu, prvi presek stanja u tekućoj godini obuhvata period od januara do maja. Prvi kvartal su svakako obeležili predsednički izbori, a SHARE Fondacija je i u ovom ciklusu pratila aktivnosti političkih aktera na Mreži, tokom perioda od šest nedelja (15. februar – 30. mart).

Među tridesetak slučajeva koje smo zabeležili u prva četiri meseca 2017. godine, nastavljen je trend porasta manipulacija u digitalnom okruženju nasuprot tehničkim napadima na onlajn medije, što je naročito bilo zapaženo tokom izborne kampanje. Tom prilikom su se u više navrata pojavljivale lažne fejsbuk stranice kandidata Saše Jankovića, čiji su postovi sponzorisani sa ciljem da se Janković dovede u vezu sa Demokratskom strankom ili nepopularnim temama u društvu, kao što je genocid u Srebrenici. Takođe, u periodu nakon izbora se pojavila lažna fejsbuk stranice protesta protiv diktature, koja je sponzorisala objave da protest gubi smisao i energiju. U istom periodu na Tviteru se pojavio nalog koji navodno vode fanovi Vlade Georgieva, a koji je upućivao preteće tvitove akterima bliskim vladajućoj partiji.

Među metama najviše je bilo slučajeva u kojima su targetirani građani i javne ličnosti, pre svega zbog izborne kampanje u kojoj su političari zauzimali najznačajniji deo diskursa na Mreži. U poređenju sa najčešćim metama povreda tokom 2016, čini se da postoji blagi trend opadanja povreda digitalnih prava i sloboda novinara, koji su u prethodnoj godini bili akteri najviše slučajeva, dok su onlajn mediji i dalje pod učestalim pristicima, statistički odmah iza već spomenutih građana i javnih ličnosti.

Za vreme kampanje pažnju javnosti je izazvao i slučaj novosadskog advokata Miroja Jovanovića, koji je podneo prigovor na kandidaturu Luke Maksimovića, poznatog kao Ljubiša Preletačević Beli, posle čega je bio targetiran u onlajn prostoru na različite načine. Jovanovićev fejsbuk profil je bio suspendovan zbog velikog broja prijava, njegovi lični podaci deljeni su na mrežama, upućena mu je lavina poruka od kojih su pojedine sadržale pretnje i uvrede, a napravljena je i onlajn igrica u kojoj je Jovanović meta. SHARE Fondacija je upozorila građane i izborne štabove da kompromitovanje sadržaja, blokiranje pristupa, sabotaže i pretnje koje su upućene u onlajn okruženju, predstavljaju krivična dela visokotehnološkog kriminala, kako bi se urtvrdila razlika

između legitimnog izražavanja građanskog protesta i nedozvoljenog ponašanja kažnjivog zakonom.

Interesantni slučajevi internet prevara su takođe zabeleženi u posmatranom periodu, a glavno sredstvo bili su lažni mejlovi. Tako se recimo početkom godine pojavila mejl poruka trgovinskog lanca "Maksi" u kome su obaveštavali korisnike o nagradnoj igri, a koja je zapravo sadržala ransomware virus. Na slične lažne mejlove je upozorila i Komercijalna banka, a u medijima su pojavile i informacije da je putem lažne mejl adrese ministra inostranih poslova Ivice Dačića, koja veoma podseća na službenu, ambasadama i konzulatima Republike Srbije tražen novac. Imajući u vidu učestalost napada i prevara radi "digitalnog otkupa" (ransomware) građani treba da budu posebno oprezni da ne otvaraju elektronsku poštu od nepoznatih ljudi, sa sumnjivim linkovima i dokumentima u prilogu.

Algoritamska kontrola sadržaja na onlajn platformama i u ovom periodu je pažnju internet zajednice usmerila na kompaniju KVZ, koja je u dva navrata na jutjubu blokirala politički video-sadržaj. U prvom slučaju je reč o snimku predizbornog mitinga Saše Jankovića u novobeogradskoj Hali sportova, dok je drugi video sadržao izjavu bivšeg premijera Aleksandra Vučića koju je dao za portal "Sputnjik".

Broj slučajeva po kategorijama

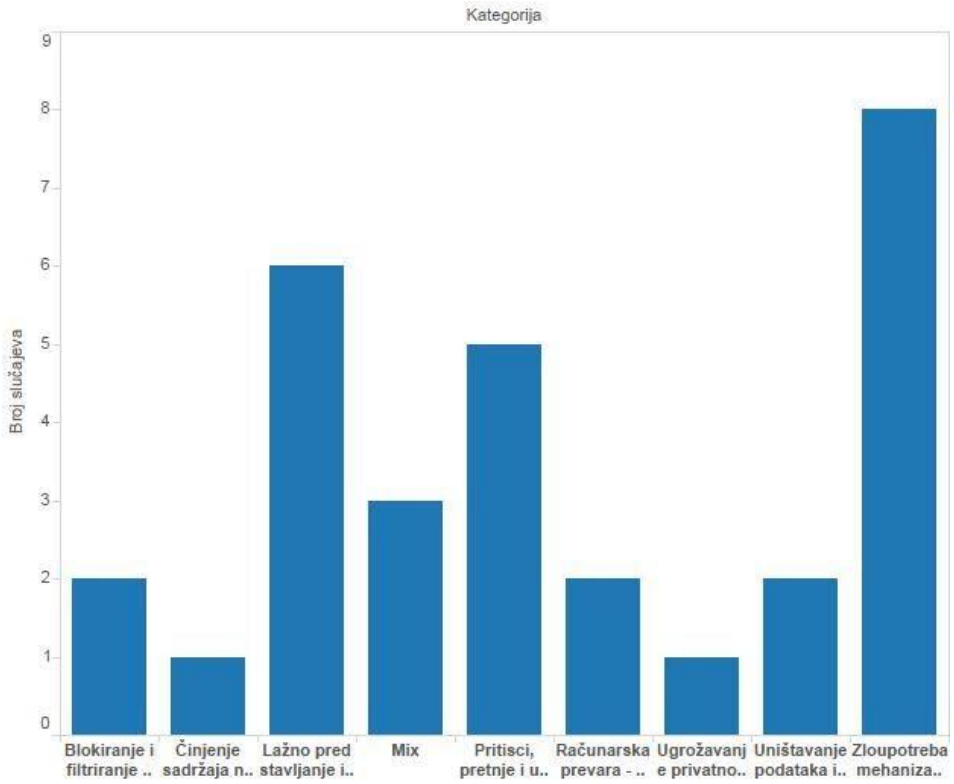

Broj slučajeva po metama

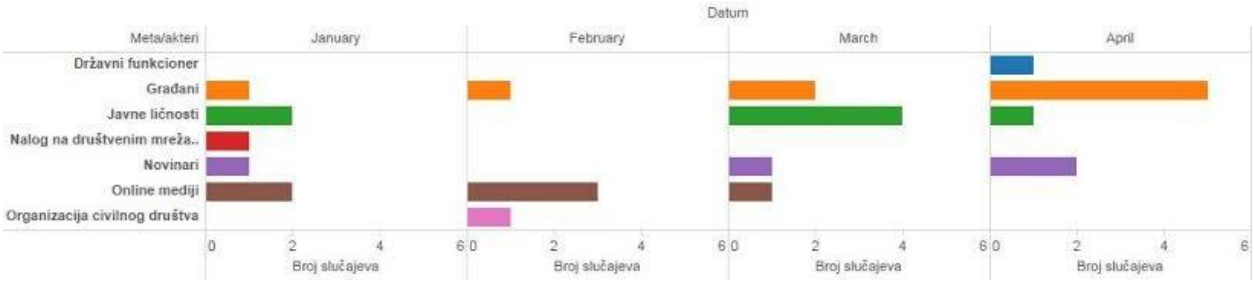

[Monitoring baza SHARE Fondacije]